

Ihan pihalla?! Ulkona oppimisen teemaviikko Vantaalla 18.-22.4.2016

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma edellyttää monipuolisten oppimisympäristöjen ja työtapojen käyttöä ja ohjaa toteuttamaan opetusta luokahuoneen ulkopuolella. Tämän vuoksi Vantaalla vietetään viikolla 16 teemaviikkoa, jolla halutaan kannustaa opettajia ja kasvattajia lähtemään ulos luokasta ja päiväkodista ja madaltaa kynnystä ulko-opetuksen ja eri oppimisympäristöjen käyttöön. Osallistujien toivotaan jakavan ideoitaan ja kokemuksiaan muillekin, jotta yhdessä saataisiin koottua monipuolinen ja virikkeellinen ideapankki eri tavoista toteuttaa ulko-opetusta. Siispä ollaan ihan pihalla!

Osallistuminen

Teemaviikkoon osallistutaan toteuttamalla jokin oppimiskokonaisuus tai tuokio ulkona. Kyseessä voi olla oppitunti, iltapäiväulkoilu, päivän ohjelma tai koko viikon projekti. Tapahtumaan osallistumiseksi ulkonaoppimisen toteutuksesta otetaan valokuva, ”luontoselfie”, joka julkaistaan somessa tagilla #ihanpihallavantaalla tai Ihan pihalla- facebookissa <https://www.facebook.com/ihanpihallavantaalla/> (huom. julkaisun pitää olla julkinen, jotta se näkyy muille). Selfiet tulee julkaista **maanantaihin 25.4.** mennessä.

Selfie voi olla kuva koko ryhmästä, osasta ryhmää tai vaikka selkämyksestä, kunhan kuvassa näkyy tekemisestä vilaus. Viikon jälkeen selfiet kootaan Luontokoulun nettisivuille ulkonaoppimisen ideapankiksi.

Osallistujien kesken arvotaan retkipäivä Vantaan luontokoululle alkusyksyksi 2016!

Teemaviikon toteuttavat yhteistyössä Vantaan kaupungin sivistysvirasto ja ympäristökeskus, Vantaan luontokoulu, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen ympäristökoulu Polku sekä Vantaan ammattiopisto Varia.

Lisätietoja: www.vantaanluontokoulu.fi → ihan pihalla

Miksi ulko-opetusta?

Ulko-opetuksella tarkoitetaan yleisesti kaikkea ulkona tapahtuvaa opetusta. Oppimisympäristönä voi olla koulun piha, kävelytien reuna, puisto tai lähimetsä. Käsitettä voidaan laajentaa koskemaan koko koulun tai päiväkodin ulkopuolista tilaa, käytännössä koko kaupunkia ja sen tarjoamia mahdollisuuksia. Ulkona opiskellessa voi syventää tai kerrata aiemmin opittua tai tehdä uusia havaintoja. Ulko-opetuksessa käytetään aktiivisesti kehoa ja kaikkia aisteja, jolloin jokaisella on mahdollisuus löytää oma tapansa oppia ja saada onnistumisen kokemuksia. Lisäksi ulkona oppimisessa on koettu sosiaalisten taitojen ja ryhmähengen

vahvistuvan ja se on hyvä tapa edistää liikkumista ja terveyttä. Oppimiskäsitys muuttuu ja yhä enemmän opetus suunnitelmassa painotetaan eheyttävää, kokonaisuuksia käsittelevää opettamista, jossa opiskelijalla on aktiivinen rooli. Ulkona oppiminen tarjoaa luontevan ja innostavan mahdollisuuden yhdistää eri oppiaineita ja toiminnalliset, monipuoliset menetelmät auttavat kaikenlaisia oppijoita oppimaan.

Aiheeseen liittyvää materiaalia:

- Hannele Cantell- mitä on monialainen opiskelu?
<https://www.youtube.com/watch?v=mXvozGMIqug>
- Oppimaan koulun ulkopuolelle-opas (turva- ym asioita opettajille):
<http://www.luontokoulut.fi/kasvattajille/muistilista/>

Vinkkejä teemaviikon toteuttamiseen

Matematiikka

Geometriset kuvat

Ikäryhmä: varhaiskasvatus, alkuopetus

Leikatkaa tukevasta pahvista eri muotoisia kuvioita, kuten ympyrä, neliö, kolmio, suorakulmio, kuusikulmio. Esim. vanhat pahvipakkaukset käyvät tähän hyvin. Osallistujien tehtävänä on etsiä pihalta tai muualta lähiympäristöstä vastaavia muotoja vertailemalla mallina olevaa pahvinpalaa kasvien lehtiin, kiviin, siemeniin ym. luonnonasioihin. Löydöt voi esitellä muille. Keskustellaan, mitä muotoja löytyi helposti, mitä oli vaikea löytää. Sopii tehtäväksi pareittain tai pienissä ryhmissä.

Matikkahippaa

Ikäryhmä: esikoulusta ylöspäin, voi soveltaa ikätason mukaan

Jokaiselle osallistujalle annetaan lappu, jossa on jokin luku esim. 1-10 väliltä. Lapun voi kiinnittää teipillä takkiin. Yksi osallistujista on hippa. Ohjaaja huutaa luvun, joka on turvassa, minkä jälkeen hippa yrittää ottaa muita lukuja kiinni. Leikkiä voidaan soveltaa ikätason mukaan esim. niin, että turvassa ovat kaikki parilliset luvut tai $2+3$ tai 3×3 , 2^2 jne. Vaihdetaan hippaa kierroksen päätyttyä.

(Harjoitukset kirjasta Ulos oppimaan matematiikkaa, muokannut Vantaan luontokoulu)

Kieltenopetukseen

Oikea alkukirjain

Ikäryhmä: esikoulu, alakoulu, soveltaen yläkoulu

Kartongille tai laminoidulle paperille kirjoitetaan eri kirjaimia ja lappuihin kiinnitetään pienet ripustusnarut. Kirjainlaput jaetaan osallistujille. Etukäteen sovitaan, opiskellaanko esim. substantiiveja, adjektiiveja tai vaikkapa englantia. Osallistujat käyvät viemässä kirjainlappunsa johonkin paikkaan, joka alkaa kyseisellä kirjaimella. Esim. K kuin kivi tai K kuin karhea. Kierretään yhdessä/ muutamassa ryhmässä kaikki kirjaimet läpi ja koetetaan arvata, mitä sanaa haettiin. Harjoitus sopii hyvin myös muiden kuin äidinkielen opetukseen.

Runot

Ikäryhmä: alakoulu

Osallistujat jaetaan pareittain. Jokainen pari rajaa pihalta tai lähimetsästä jonkin pienen kohdan n. 1-2m mittaisella narulla. Pari kirjoittaa ylös sanoja, jotka kuvaavat rajattua aluetta, 5-10 sanaa on sopiva määrä. Parit kirjoittavat runoja keksimistään sanoista. Ne voidaan esitellä muille ja halutessa koota yhteiseksi runovihoksi.

(Harjoitukset kirjasta Att lärä in svenska ute, muokanneet Porvoon ja Vantaan luontokoulut)

Ilmiöitä

Vesi

Veteen liittyy paljon erilaisia kokeellisia tehtäviä, kuten mittaamista, sulattamista, jäädyttämistä ja veden laatuun liittyviä tutkimuksia. Näitäkin voi vuodenaikojen ja ympäristön mukaan tehdä ulkona.

Missä vesi on?

Ikäryhmä: Soveltaen kaikki ikäryhmät

Etsitään pareittain maastosta merkkejä vedestä. Missä kaikkialla sitä on? Missä sitä on hyvin vähän? Erilaisia paikkoja, joissa vettä esiintyy, voi kuvata (kännykkä)kameralla. Apuna voi käyttää myös luppeja ja esim. vesipisarat lehtien ja kivien pinnoilla näyttävät hienolta. Tutkitaan alueella myös, minkälaista kasvillisuus on kosteilla, entä kuivilla paikoilla?

Edelliseen liittyen pohditaan, mistä vesi tulee ja mihin se menee. Mihin ihminen käyttää vettä ja miten ihminen on mukana veden kiertokulussa?

Veden kiertokulku-leikki

ikäryhmä: varhaiskasvatus, alakoulu

Valitaan pihasta tai lähimaastosta kohde, joka on mielellään hieman kalteva. Ohjaaja lukee tarinaa veden kiertokulusta ja osallistujat eläytyvät tarinaan vesipisaroiksi. Alue kannattaa rajata, jotta innokkaat vesipisarot eivät lähde liian kauas.

” Ilmassa on pieniä vesipisaroita, ne liikkuvat ympäriinsä, törmäilevät toisiinsa ja kasvavat suuremmiksi. Lopulta pisarat satavat alas, valuvat maan pintaa pitkin ja pikkuhiljaa pisaroista muodostuu pieniä puroja. Purot mutkittlevat ja virtaavat kiemurrellen eteenpäin ja yhtyvät lopulta suureksi vuolaaksi joeksi. Joki mutkittlee ja virtaa kiemurrellen eteenpäin. Yhtäkkiä eteen ilmestyy jyrkkä alamäki, joki ryöppyää vesiputouksena alas mereen. Aurinko paistaa, lämmittää meren pintaa. Pinnasta alkaa haihtua pieniä vesipisaroita ylöspäin ilmaan. Ilmassa vesipisarot leijuvat, törmäävät toisiinsa ja...”

Lajintuntemuksesta hyötyä arjessa ennen ja nyt

Etenkin entisaikaan oli tärkeä tuntea kasveja, sillä niistä valmistettiin monia lääkkeitä, rohtoja ja tarve-esineitä. Esim. eri puulajeilla on erilaiset ominaisuudet joten niitä käytetään eri tavoin. Kova tammi sopii erilaisiin tarkoituksiin kuin vaikkapa sitkeä ja taipuisa paju. Monia kasveja, kuten marjoja, on käytetty iät ja ajat ihmisen ravinnoksi. Eläimet ja niiden elintavat oli myös syytä tuntea. Joitakin lajeja käytettiin ravinnoksi, toisista tehtiin vaatteita ja tarve-esineitä.

Kasvit haltuun

Ikäryhmä: varhaiskasvatus, alakoulu, yläkoulu

Opetelkaa tunnistamaan koulun tai päiväkodin pihalla tai sen lähistöllä olevia erilaisia puita. Puut voi merkitä pienellä nimilapulla ja tuntomerkeillä. Puiden tunnistaminen on mahdollista myös lehdettömään aikaan, joskin hieman vaikeampaa. Selvittäkää tämän jälkeen, mihin kyseistä puulajia käytetään tai on käytetty. Jos mahdollista, voi kokeilla sopivan tarve-esineen valmistamista, jos sopivaa materiaalia on tarjolla.

Vastaavasti voi tutustua myös vanhanajan apteekkiin ja opetella tunnistamaan muutamia kasveja kuten piharatamon, siankärsämön, poimulehden ja keto-orvokin. Tämä on kuitenkin helpointa hieman myöhemmin keväällä, kun kasveilla on jo kunnan lehdet.

Taivaallista menoa

Ikäryhmä: varhaiskasvatus, alakoulu, yläkoulu

Linnuilla on ollut tärkeä merkitys ihmisten ravinnon jatkeena. Monia lajeja metsästettiin ja metsästetään yhä ja esim. telkkää on munitettu pönttöihin ja osa munista kerätty ihmisten ruuaksi.

Linturetkiaika on parhaimmillaan keväällä, jolloin muuttolinnut saapuvat ja suuri osa linnuista on myös äänessä. Koulun tai päiväkodin lähiympäristössä voi tehdä pienen linturetken ja opetella tunnistamaan tavallisimpia lintuja, kuten tiaisia, västäräkin, peipon, mustarastaan ja punarinnan. Monien puissa ja pensaissa lymyilevien lajien helpoin tuntomerkki on ääni. Retkellä kannattaakin pysähtyä aina välillä kuuntelemaan ja laskemaan, kuinka monia eri linnunääniä kuulee. Monet linnut tarvitsevat myös pesäpaikkoja, joten linnunpönttötalkoista on iloa ja hyötyä monelle siivekkäälle.

Taidetta

Monipuolisia tapoja taiteen tekemiseen

Ikäryhmä: kaikki

Piha, niitty tai lähimetsä ovat oivallisia paikkoja taiteen tekemiseen tai kokemiseen. Perinteisiä kuvataiteen töitä voi välillä tehdä ulkona ja/ tai ottaa sieltä malleja maalauksille ja piirustuksille. Soittimia voi etsiä ai rakentaa luonnonmateriaaleista ja laulaa metsässä tai kalliolla niiden säestyksellä. Taide ulkona synnyttää uusia vivahteita vanhaan tuttuunkin asiaan ja usein syventää kokemusta.

Luonnonmateriaaleja voi käyttää ympäristötaiteen tekemiseen. Muistathan kuitenkin jokamiehenoikeudet ja ohjeistuksen siitä, mitä kaikkea saa kerätä.

Lähteitä ja materiaaleja

- Ympäristökasvatuksen materiaalipankki Mappa: <https://mappa.fi/fi/etusivu>
- Kiuru ja koppakuoriainen. Päivähoidon ja alkuopetuksen ympäristökasvatusideoita. Vantaan kaupunki. Löytyy myös sähköisenä: <http://www.4v.fi/files/3204/kiurujakoppis.web.pdf>

- Tampio Henna ja Tampio, Matti: Ulos oppimaan! Sata ideaa ulko-opetukseen. Ps-kustannus.
- Matematiikan ja äidinkielen ulko-opetuksesta:
 - ulkomatematiikkaa suomeksi: <http://www.hyvinkaa.fi/kasvatus-ja-koulutus/muu-koulutus/matematiikkaaluonnossa/>
 - Att lära in... –kirjasarja. Löytyy verkosta ainakin tällä hakusanalla
 - <http://www.outdoorteaching.com/se>
- kestävään elämäntapaan liittyviä ulkoleikkejä: http://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulutus/ymparistokoulu_polku/ymparistokasvatusmateriaaleja/ulkoleikit
- Vesiaiheinen pihaseikkailu, tilataan HSY:ltä: http://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulutus/maksuton_ymparistoneuvonta_%28hsy%29/lapsi-ja_oppilasryhmille/esiopetus_ja_1_2_luokat/juokseva_hanavesi
- Koulunpihan mahdollisuudet –opas <https://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/2876e1b20e06ffe9d79b5933adbfa596/1456996702/application/pdf/1723364/Koulunpihan%20mahdollisuudet%20-opas.pdf>
- Juntunen, M: Kestävä kehitys kemian opetuksessa. Verkkojulkaisuna <http://www.sll.fi/mita-me-teemme/ymparistokasvatus/Kestavakehityskemianopetuksessaopas.pdf>
- Muistathan, että etenkin ympäristö- ja luonnontiedon ja biologian ja maantiedon oppikirjoissa on paljon hyviä tehtäviä ulkona toteutettaviksi!

